

49.99-8

5-16

3936

~~0134~~ - 11/38

116 - 11/11 39

2010

2002

491.99-8
2-16

1 Խաչատուրյան

1110

Գրադարան

ՀԱՅ. ԳԻՏ. ԳԸ. ԱՂԱՆԵՆՑ. № 5.

ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ

ԳԵՍԵԳԵՔ

ՀԱՅՈՑ ԴՊՐՈՑՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Կազմեց

Յ. ՃԱՂԱՐՐԻԳԵԱՆ

Տ Փ Խ Ի Ս

Տպարան Մ. Շարաձէի, Նիկ. փող. տ. 21.
Тип. М. Шарадзе, Никол. ул. д. 21.
1894

4362 761 ✓ 1109
431-99-8

2-16

428

132-80

6. ՃԱՂԱՐԲԵԳԵՄ

ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ

ԳԵՍԵԳԳԳԳ

ՀԱՅՈՑ ԴՊՐՈՑՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Տ Փ Խ Ի Ս

Տպարան Մ. Շարաձէի, Նիկի փող. ա. 21.
Тип. М. Шарадзе, Никол. ул. д. 21.
1894

(1002
8448)

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 20-го Августа, 1894 г.

32627. 4. 6.

15922-68

շու-շան

ու, ա, շ, ն,

ուշ, նու, նուշ, շուն, նա, նան, շան,
աշուն, անուշ, անուն, ունան.

շու-շա-նի

ի.

շիշ, նիշ, անի, շուշի, նանի, նունուշ,
աշնան, անուշի.

խըն-դի-րը

ը, խ, դ, ր.

խաշ, խան, շար, խադ, դա, դար, իր,
դիր, դու, արա, նախնի, նախիր, նախ-
շուն, խաշխաշ, դարի, խարդախ, ուրիշ,
նուշը, շունը, անունը, դարը, նախիրը.
նը-շի-նշի, խը-շուր-խշուր, խըն-դիր-
խնդիր.

աշունը անուշ. շուշանը նախշուն. անուշը նունուշ.

ծառը

ծ. ո.

առ, ոռ, դռռ, ծռռ, ծիծ, ծուխ, առու, ածուխ, ծիծառ, ծիրան, ոռի, ծախած, անծախ. դռ ծիրան առ. նա նուշ ունի. շուշանը խաշխաշ առնի.

ե լ ~ ն ե մ

ե, լ, մ.

եռ, են, ել, ծեծ, ալ, ծալ, ծամ, խալ, խամ, լալ, լախ, շալ, շամ, լար. եռած, եռուն, երանի, ծալած, ծամած, խախալ, մանած,

մարմար, մշուշ, շամամ, մածուն, մեղան, մառան, Մարիամ.

զ ա ը ~ դ ա ~ ը ե մ.

զ.

մազ, խազ, նազ, մեզ, զարդ, մարդ, արդար, դադար, երազ, նազանի, զանազան, զարդարուն, ծառազարդ, ծիրանի, ծերունի.

ա, ե, ը, ի, ու, դ, զ, լ, խ, ծ, մ, ն,
շ, ո, ը.

վ ե ը գ ա մ

ե, վ, գ.

էդ, էն, էշ, էր, էլ, եկ, եմ, եզներ, վար, վախ, վազ, վարդ, վառ, վան, վաշ, վուշ, վէմ, վեր, գեր, տէր, ծեր, գիր, գիծ, գունդ, գինի, գարուն, գազան, գարի, գազար. գիծը ծռռ է. վարդը վառվռում է. գինին խմում են. Արամը վախենում է. Աշ-

խէնը գրում է. Արշամը վեր է լինում
 ծառը. մինդարը վեր դիր, զարդարիւր.
 ուր է գնում Վարդանը.

տ ա կ ը մ ի ն դ ա ռ ե մ.

տ. կ.

տատ, տակ, տալ, կալ, կուտ, տուն, կա-
 տու, կաշի, կտուր, կարմիր, տակառ,
 տրեխ, տառեխ, տախտակ, տետրակ,
 կերակուր, Գարեգին, Մարգարիտ, Մա-
 նուշակ, աշակերտ, Աշտարակ, Արագած:
 Կատուն մուկն է ուտում. ծաի կերակուրը
 կուտն է. մառանումը շատ գինի կայ.
 գինին տակառում է լինում. Մարգարէն
 մեծ դանակ ունի. նա շամամ է կտրում:
 Նանը մածուն է ուտում: Գարեգինը
 Մարգարիտին մի նամակ է գրում: Ար-
 շակ, շուտ նամակ գրիր:

Հ ա ի վ ա ո ի կ ը մ ո ղ թ ե ս

հ, ւ, թ, ո.

Հն, ահ, հակ, հատ, համ, հազ,
 հաշտ, հարկ, հետ, հեշտ, հին, հուր, մահ,
 թաթ, թան, թակ, թութ, թերի,
 թառ, կաթ, հաւ, կաւ, լաւ, թիւ, ա-
 նիւ, ագնիւ, կռիւ, եւ—եւ, թեւ, դեւ, տե-
 րեւ, արեւ, եկաւ, տարաւ, կերաւ.
 աւար, տաւար, աւազ, աւազ, զաւակ,
 աւազակ, աւազան, Եւա, հաւան, դիւան,
 թաւիշ.
 հոր, հոտ, հորթ, խորդ, թուռ, թոկ, խոր,
 խոզ, զոխ, գոմ, ծոմ, մոմ, հով, ծով, կով,
 զով, տարով, թանով, հոտով, համով,
 հովիւ:

Շան կաղալուն մի՛ հաւատար:

Խմորը ես եմ շինել, գաթան ուրիշն է
ուտում: Հաւը տանը լինի, կուտ կուտի:
Ծագիկը ծառի տակին վեր կընկնի: Է-
շին ուեհան են տուել, հոտոտելու տեղ
կերել է: Դանակը կովի կուշտը կտա-
նեն: Եզը թէ վեր ընկնի, դանակաւորը
կը շատանայ:

Տանեմ գետը լուանամ.

ուա, ուի, ուե, ուո.

Նուարդ, թշուառ, նուէր, հարուած,
թակուած, կռուի, հովուի, հաշտուող,
էրուող: Նուշանը գնում է գետը. վա-
ռիկը գետումն է լուանում. տանն էլ
կարելի է վառիկ լուանալ. վազուկ ջուրն
լաւ կլինի:

Եփեմ ու չոբանին տամ:

փ, բ, չ.

Փոր, փող, փոտ, փոկ, փակ, փառ, բաղ,
բաղ, բալ, բախտ, բաշ, բան, բանտ, չար,
չոր, չիր, չոփ, չափ, ծափ, թեփ, փա-

փուկ, կանեփ, փետուր, չամիչ, չորթան,
բարի, դարբին, բանուոր: Ինչ կրբրթես, էն
կըխրթես: Երեխին բան դիր, հետը գնա:
Դարբնին դանակ չի լինի: Բարեկամի
հետ կեր ու խում արա, առուտուր մի'
անիր: Ամեն տակուի գազար չի: Ան-
հունար մարդի լեզուն երկար կլինի: Գո-
ղըն ի՞նչ կուզի, մութը գիշեր:

ա, ե, է, ը, ի, ո, ու, բ, գ, դ, զ, թ,
ւ, խ, ծ, կ, հ, մ, ն, շ, չ, ու, վ, տ, բ, փ.

Չոբանն ինձ մէկ ոչխար տայ.

ձ,

ձի, ինձ, ձեզ, տանձ, գանձ, ձու, ձախ,
ձմեռ, ձիգ, հունձ, ձաւար, Չուիկ, Համ-
բարձում:

որ, ոչ, որս, որբ, որդ, որդի, որոտ, ողնի,
որոշ, որկոր, որչափ, որդան. ով, Ովակիմ.
տայ (նա), լայ, գայ, մնայ, գնայ, շատա-
նայ, բազմանայ, կայ, կամայ, ակամայ,
ծառայ, երեխայ, ամառուայ, ձմեռուայ:
Մի ձեռը ծափ չի տալ: Մի ձեռնով եր-
կու ձմերուկ չի բռնուիլ: Որ ազուաւի
բերանով լինի, վարդավառին ձին կգայ:
Ձուկը ջրումը կմեծանայ: Ոչխարը խոտ
է ուտում: Ձին ուտում է խոտ և գարի:
Հաւը գարի է ուտում. ձու է ածում:

—
Ոչխարը տանեմ Աստծուն տամ,
Աստուած ինձ մէկ եղբայր տայ.

այ, ս, դ,

այս, այդ, այն, գայլ, սայլ, հայր, մայր,
այգի, այրի, էյ, թէյ, հէյ, հայ, վայ, լոյս,
կոյս, բոյս, թոյն, ծոյլ, սև, սեխ, սեւ,
սիւմ, աղ, մաղ, կաղ, դող, գող, հող.

Ես դաս եմ սովորում:

Դու նամակ ես գրում:

Նա տախտակի վրայ նկարում է:

Ղուկասը հիւանդ է:

Ղարսը մի քաղաք է:

Կովը կաթն է տալիս. կաթը մերում,
մածուն են շինում. մածունը հարում,
կարագ են շինում: Սուտ ասողի տունը
կրակ ընկաւ, մէկն էլ է չեղաւ, որ հա-
ւատայ:

—
Եղբայր, եղբայր, ջան եղբայր,
Ջանս քեզ մատաղ, եղբայր.
Կաբայ եմ կարել, կարճ է եկել.
Բուզմայ եմ շարել, խոչ է եկել.

ջ, ք, ճ.

ջուր, սաջ, քաջ, լանջ, ջուխտ, ունջ,
մունջ, ճաղ, ճաշ, ճոկ, ճանաչ, ճրագ,
քար, քան, քաղ, քաշ, քեռի, քաւոր, քա-
ղաք:

Ճրագն իր տակին լոյս չի տալ:

Մածուն է, թան չի, ամեն մարդու բան չի:

Մեղր ծախողը մատը կլիզի:

Փայտը վեր առնես, գող շունը կիմանայ:

Քանց պուտը կարմիր չկայ, որ ճղես՝
սիրտը սև է:
Համբերէ, որ համ բերէ:

Ճնճղուկի լեզուն իւղ-մեղրով
Քեզ համար եմ տապակել:

իւ, պ.

իւղ, իւր, հիւր, թիւր, ճին, սին, ա-
լիւր, աղիւս, աղբիւր, արին, անկին,
ուրախութիւն, պապ, պաս, պատ, պաղ,
պոչ, պոզ, պատառ, պտուղ, պտուկ,
պտիկ, պապակ, նապաստակ:
Պառան իւր թանին թթու չի ասիլ:
Պաս ուտեմ պաս՝ էն էլ թանէ սպրս:
Իմաստունի հետ քար կրիր, անմտի հետ

փլաւ մի ուտիր: Կաթ ես ուզում, կով
պահիր: Ուրազն իւր կոթը չի տաշիլ:
Կատուի դունչը մնին չհասաւ, ասեց՝
ուրբաթ է: Աղուէսի դունչը խաղողին
չհասաւ, ասեց՝ խակ է:

Ժամ եմ գնացել, աղօթք եմ արել,
Յիսուսի առաջ մոմեր եմ վառել:

ժ, ց, օ, յ.

ժամ, ժախ, ժայռ, հաց, բաց, ցաք, յետ,
յարկ, յարգ, օձ, օր, օղ, օղ, օղակ, օժիտ,
օղի, օտար, ժպիտ, օգուտ, աղօտ, ա-
բօտ, կարօտ, յատուկ, յունապ, յիսուն,
օրէնք, օրինակ, ցամաք, ժամանակ, ժա-
մացոյց:

Զորս եղբայր են, միմեանց յետեից
փազում են, բայց իրար չեն հասնում: Ան-
ջուր ջրաղաց, անկրակ բաղարջ: Փտած
փայտը փորեցին, առիւծը մէջը թաղե-
ցին: Վերեից երդիկ, ներքեից դոնակ,
մէջ տեղումը ջուր ու կրակ: Երկար ա-
ղիք, ծայրը ծաղիկ:

Իմ ծանօթ աշակերտների և աշակերտուհիների
անունները.

(Եւ)

Ռուբէն Արաքսեան,
Հմայեակ Դիմաքսեան,
Արտակ Բզնունի,
Աշոտ Սմբատեան,
Վահան Մամիկոնեան,
Եղիշէ Վարժապետեան:

*

Աստղիկ Սպանդարեան,
Աշխէն Գուրգէնեան,
Հայկանոյշ Խոռխոռունի,
Լուսիկ Զանուսեան,
Վարդուհի Ժամհարեան,
Զուիկ Մամիկոնեան:

Շուշանի խնդիրը

Ծառը ելնեմ, զարդարեմ,
Վեր գամ տակը, մինդարեմ:
Հաւի վառիկը մորթեմ,
Տանեմ գետը լուանամ,
Եփեմ ու չորանին տամ.
Զորանն ինձ մի ոչխար տայ,
Ոչխարը տանեմ Աստծուն տամ,
Աստուած ինձ մէկ եղբայր տայ:
Եղբայր, եղբայր, ջան եղբայր,
Ջանա քեզ մատաղ, եղբայր.
Կաբայ եմ կարել կարճէ եկել,
Բուզմայ եմ շարել, խոչ է եկել.
Ճնճղուկի լեզուն իւզ-մեղրով
Քեզ համար եմ տապակել:
Ժամ եմ գնացել, աղօթք եմ արել,
Յիսուսի առաջ մոմեր եմ վառել:

ԱՄԲՈՂՆ ԿՐԹՈՒԹԵՆՆԵՐ

ա, բ, գ, դ, ե, զ, է, ը, թ, ժ, ի, լ,
խ, ծ, կ, հ, ձ, ղ, ճ, մ, յ, ն, շ, ո,
չ, պ, ջ, ռ, ս, վ, տ, ը, ց, լ, փ, ք,
և, օ, ֆ.

Հ Ղ Վ Պ Ի Ր

ա, բ, գ, դ, ե, զ, է, ը, թ, ժ, ի, լ,
խ, ծ, կ, հ, ձ, ղ, ճ, մ, յ, ն, շ, ո,
չ, պ, ջ, ռ, ս, վ, տ, ը, ց, լ, փ, ք,
և, օ, ֆ.

Գ Լ Խ Վ Պ Ի Ր

Ա, Բ, Գ, Դ, Ե, Զ, Է, Ը, Թ, Ժ, Ի, Լ, Խ, Ծ, Կ,
Հ, Գ, Դ, Զ, Մ, Յ, Ն, Շ, Ո, Զ, Պ, Զ, Ռ, Ս,
Վ, Տ, Բ, Յ, Ի, Փ, Ք, Օ, Ֆ.

Վ ար ժ ար ան.

Սեպ—սեպ—սեպ

Տեմ—տեմ

Սեպ—տեմ—բեր.

Սեպտեմբերը եկել է,

Գնանք շուտով վարժարան:

Զընգ—զընգ—զընգ

Զնգընդում է

Վարժարանի զանգակը.

Զանգակը մեզ է կանչում,

Մեզ դասի է հրաւիրում:

Ամառն անց է կացել,

Աշունքն է սկսուել.

Վարժարանը բացուել է,

Գնանք շուտով, դաս լսենք:

Ա. ռ ա լ օ տ.

Լուսացաւ, լուսացաւ.

Լոյսն է բարին,

Ծիտն է ծառին,

Հաւն է թառին.

Աշխատաւոր, վեր կաց բանի,

Ծոյլ մարդու քունը տանի:

* * *

Ինչո՞ւ աքլարը կանգնած է բակում, պինդ պինդ
կանչում է իր ծուղուրուղուն: Տեսէք, վաղուց է
արեւը ծագել, բայց մեր ծոյլ տղան քնից չի զարթ-
նել: Դեռ չի վերկացել, աղօթք չի արել, դպրոցի
դասը դեռ չի սովորել: Կանչում է աքլարն իր ծու-
ղուրուղուն, տղայոց պարտքը միտներն է ձգում:

Ա. ը ե գ ա կ.

Ս.բ.Ն., արև, եկ, եկ,

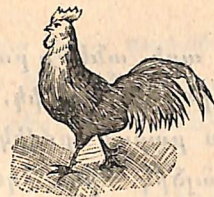
Զիզի քարին վէր եկ,

Մեր ոչխարին մտիկ արա՛,

Որ գայլը գայ, իմաց արա.

Կարմիր արև, եկ, եկ,

Նախշուն քարին վէր եկ:

Ա. ք ա ղ ա ղ.

Ա.քաղաղը պատի տակ

Բարձր բարձր կանչում է.

Ծուղ-ըռ-ղո՛ւ

Ղո՛ւ-ղո՛ւ-ղո՛ւ:

Պառաւ նանը սենեակում

Քնիցը շուտ զարթնում է.

Տա՛-տա՛-տա՛.

Պա՛-պա՛-պա՛:

Ա.քլար, ինչո՞ւ կանչեցիր,

Ինչո՞ւ նանին զարթեցրիր.

Պառաւը քիչ է քնել,

Քնից դեռ չի կշտացել.

Ա՛խ աքլար,

Զա՛ր աքլար:

Ա.քլարը շուտ է կանչում,

Տղորցն է վեր կացնում.

Նանի, ինչո՞ւ խաբուեցիր,

Ինչո՞ւ դու շուտ զարթնեցիր:

Գիւլնազ տատը.

Ձմեռն էր, գիշերը երկար:

Գիւլնազ տատը՝ գլուխը քուրսու վրայ դրած ննջում էր:

Երեխէքը վրայթափուեցան, քունը փախցրին, որ իրանց համար մի հէքիաթ ասի:

Նա էլ սկսեց.

»Էլ էլ է, չի էլ էլ՝ մի սիրուն արտուտիկ: Կը տուցը սուր՝ մեր Արշակի քթի նման: Բմբուլը խուճուճ՝ Տիգրանի մազերի նման: Թեւերը փափլիկ՝ Շողիկի կռների նման: Ահա այսպէս սիրուն էր արտուտիկը:

— Բա ինչ նման ոչինչ չունէր, ասեց Վանին:

— Բա թնձ, ձայն տուաւ Հռիփսիկը:

— Ինչ էլ չասեցիր, տատի, լաց էլաւ Նազիկը:

— Սպասեցէք, սպասեցէք, երեխէք, դեռ չեմ վերջացրել. ամենքիդ էլ բաժին կտամ, ասեց տատը և շարունակեց.

«Աչիկներն այնպէս նախշուն էին, ինչպէս Վանինի աչքերը:

Կատարն այնպէս կարմիր էր, ինչպէս Հռիփսիկի թշերը:

Ոտներն այնպէս բարակ էին, ինչպէս Նազիկի մատները:

— Ես ոտները չեմ ուզում, ասեց Նազիկը:

— Լաւ, ոտներ չեմ ասիլ, տոտիկները կուզես:

— Ձեմ ուզում, ես տոտիկներն էլ չեմ ուզում:

— Բա թնձը կուզես, Նազիկ:

— Ես աչիկներն եմ ուզում:

— Աչիկներն ինչ է տուել տատը, քեզ չեմ տալ, գոչեց Վանին:

— Նազիկ, կուզես կատարը դու վեր առ, տոտիկները ես կվերցնեմ, ասեց Հռիփսիկը:

— Ձեմ ուզում, ես աչիկներն եմ ուզում:

— Վանի, դու կատարը վերցրու, ես տոտիկները, իսկ Նազիկը՝ աչիկները:

— Ինչ եմ անում կատարը, տատը ում ինչ որ տուել է, այն է նրանը:

— Ծղմարիտ է ասում Վանին, ամեն կողմից գոչեցին երեխէքը:

Նազիկը գոհ չմնաց և վէճը երկար շարունակուեց: Բայց տատը չէր լսում: Նա գլուխը դրել էր բարձին և քնել: Իլ չէին կարող զարթեցնել: Վեր կացան, իրանք էլ մտան տեղերը:

Միւս երեկոյին երեխէքն էլի հաւաքուեցան տատի մօտ, որ շարունակի հէքիաթը: Նա էլ սկսեց.

«Անցած գարնանը մեր պարտէզի ծառի վրայ մի սիրուն կիւղ կար: Ես նստած էի ծառի տակին, և դուք մէկ մէկ եկաք ինչ մօտ:

Երբ որ Արշակը ներս մտաւ, կիւղն կանչեց՝ «կո՛ւ-կո՛ւ»:

Եկաւ Շողիկը, ասեց՝ «պո՛ւ-պո՛ւ»:

Եկաւ Տիգրանը, ասեց՝ «տո՛ւ-տո՛ւ»:

Եկաւ Վանին, ասեց՝ «գո՛ւ-գո՛ւ»:

Եկաւ Հռիփսիկը, ասեց՝ «բո՛ւ-բո՛ւ»:

Եկաւ Նազիկը, կկուն էլ ոչինչ չասեց. թռաւ գնաց...

— Օ՛խ, օ՛խ, Նազիկ, օ՛խ, օ՛խ, կկուն քեզ համար ոչինչ չի ասել, — միաբերան ձայն տուին երեխէքը:

*
* *

Նազիկը շատ նեղացաւ, թէ ինչո՞ւ կկուն իր համար ոչինչ չի ասել. և սկսեց լաց լինիլ: Տատը նրան ասեց.

— Նազիկ, գիտես ինչո՞ւ կկուն քեզ համար բան չասեց. նա վախեցաւ քեզ բան ասել: Ի՛նչ որ ասէր, դու չպիտի հաւանէիր, ուրիշն էլ իրանք քեզ չէր տալու, ինչպէս անցած երեկոյին:

— Տատիջան, տատի, որ մէկ էլ կկուն գալ, ասա ինձ համար էլ մէկ բան ասի, — աղաչեց Նազիկը և նրանից յետոյ շատ խելօքացաւ:

Ուժով կատու.

Մի օր շունն այգին մտաւ: Այգին կոտրեց նրա ոտը: Շունը հարցրեց.

ասաց — տօ, այգի, դու շատ ուժով ես:

Ասաց. «Հը՛, ես որ ուժով լինէի, արեգակն ինձ չէր այրիլ»:

Գնաց արեգակի մօտ, ասաց. — տօ, արեգակ, դու շատ ուժով ես:

Ասաց. «Հը՛, ես որ ուժով լինէի, ամպն իմ առջոյ չէր բռնիլ»:

Գնաց ամպի մօտ, ասաց. — տօ, ամպ, դու շատ ուժով ես:

Ասաց. «Հը՛, ես որ ուժով լինէի, անձրեւն ինձ-նից չէր կաթիլ»:

Գնաց անձրեւի մօտ, ասաց. — տօ, անձրեւ, դու շատ ուժով ես:

Ասաց. «Հը՛, ես որ ուժով լինէի, խոտն ինձ-նից չէր բսնիլ»:

Գնաց խոտի մօտ, ասաց. — Տօ, խոտ, դու շատ ուժով ես:

Ասաց. «Հը՛, ես որ ուժով լինէի, գառն ինձ չէր ուտիլ»:

Գնաց գառան մօտ, ասաց. — տօ, գառ, դու շատ ուժով ես:

Ասաց. «Հը՛, ես որ ուժով լինէի, գայլն ինձ չէր ուտիլ»:

Գնաց գայլի մօտ, ասաց. — տօ, գայլ, դու շատ ուժով ես:

Ասաց. «Հը՛, ես որ ուժով լինէի, շունն ինձ չէր խեղդիլ»:

Գնաց շան մօտ, ասաց. — տօ, շուն, դու շատ ուժով ես:

Ասաց. «Հը՛, ես որ ուժով լինէի, պառաւն ինձ չէր ջարդիլ»:

Գնաց պառաւի մօտ, ասաց. — տօ, պառաւ, դու շատ ուժով ես:

Ասաց. «Հը՛, ես որ ուժով լինէի, մուկն իմ
հացը չէր կրծիլ»:

Գնաց մկան մօտ, ասաց. — քան, մուկ, դու
շատ ուժով ես:

Ասաց. «Հը՛, ես որ ուժով լինէի, կատուն
ինձ չէր ուտիլ»:

Գնաց կատուի մօտ, ասաց. «քան, կատու, դու
շատ ուժով ես»:

Ասաց. «Հը՛, ես ուժով եմ, որ ուժով եմ».

Մանրիկ, սպիտակ ատամ ունիմ,

Սուր սուր ամուր ճանկեր ունիմ.

Սամուր մորթի մուշտակ ունիմ.

Ամառ պառկած ծալքի գլխին,

Զմեռ քնած թոնրի կշտին.

Մեռնա, մեռնա, մլաւան եմ,

Ես մկների հոգեհանն եմ»:

Ինչից ինչ են շինում:

Սեղանը շինում են փայտից, կտաւը գործում
կանեփից: Կօշիկը կարում են կաշուից, կացինը
կռում երկաթից: Հացը թխում են ալիւրից, ապու-
րը եփում մսից: Իւղը հանում են կաթից, թեւը
մանում բրդից:

Ա ն ճ ր Լ.

Անձրե՛, անձրե՛ ցած արի,

Բացուր ցորեն ու գարի.

Բացուր ծաղիկ, կանաչ խոտ,

Աւլէ փոշի, մաքրէ օդ:

Անձրե, անձրե, ցած արի,

Գալդ ամենքիս բարի:

Ինչով ինչ են անում:

Արօրով վարում են, տափանով տափում: Ման-
գաղով հնձում են, կամնով կամնում: Դուրով
փորում են, շաղափով շաղափում: Կացնով կրտ-
րում են, սղոցով սղոցում: Ուրագով տաշում են,
կռանով կռում: Մկրատով ձևում են, ասեղով կա-
րում: Քանոնով տողում են, գրիչով գրում:

Կատուն և շունը.

Որսկան շունը մի նապաստակ բռնեց և տուն բերաւ: Կատուն այդ տեսաւ, շանը նախատեց, ասաց. «Ի՞նչ անգութ ես»: Հէնց այդ րոպէին մի փոքրիկ մուկը ծակից դուրս եկաւ, նրանց առաջից անցաւ: Կատուն իսկոյն վրայ վազեց, բռնեց ու կերաւ: Շունը ասաց. «Այդ թէ՛նք ես անում: Դու ինձ նախատում ես, որ ես մի նապաստակ եմ բռնել իմ տիրոջ համար, իսկ դու մուկն ես բռնում և անուշ անում»: — Ե՛հ, պատասխանեց կատուն, իմ կերածը մի չնչին մուկն է:

Ինչի՞ ես քո եղբօր աչքի ծեղը տեսնում, երբ քո աչքում գերան կայ: Կեղծաւոր, առաջ հանիր քո աչքի գերանը:

Սուրբ Աւետարան:

Չայն եր.

Աքաղաղը կանչում է, ագռաւը կռկռում: Աղաւնին մնչում է, էշը զոզոռում: Կովը պառաչում է, կաքաւը կղկղղում: Արջը մըրթմըրթում է, խոզը բոհբոխում: Կաչաղակը կրկըչում է, ճնճղուկը ճւճւում: Զին խրխնջում է, արտուտը ծլըլում: Շունը հաջում է, կատուն մլաւում: Բզէզը բզզում է, գառը մայում: Մանուկը լաց է լինում, զանգակը զընգզնգում: Կօշիկը ճռճռում է, քամին մռնչում:

Առաջն եր.

Ամեն օր տատը գաթայ չի ուտիլ: Անձրև օրը հաւերին ջուր տուող շատ կլինի: Ասել են՝ առ ու տուր, չեն ասել՝ առ ու կուլ:

Աստծու պահած գառը գայլը չի ուտիլ: Աղուէսին հարցրին, վկադ ո՞վ է. ասաց՝ պոչս է: Այն ջրից վախեցիր, որ ո՛չ թշշում է, ո՛չ խշշում: Բարեկամի հետ կեր ու խում արա՛, առ ու տուր մի անիր: Գդակս թողոտ տեսար, հէնց իմացար ջաղացպան եմ: Գայլի գլխին աւետարան կարդացին, ասեց՝ շուտ արէք, ոչխարը սարից անց կացաւ: Այ կուժ, քեզ ասեմ, այ կուլայ, դու լսիր: Մարդու աչքը դուրս գայ լաւ է, քան թէ անունը: Մի ձեռը ծափ չի տալ: Մի ծաղկով գարուն չի լինիլ: Մինչև չիրը կթրջուի, հիւանդի հոգին կթուչի:

Գող աղուէս:

Աղուէսը պառկեց աղբի տակին, վո՛ւյ-վո՛ւյ.
 Աչքը ձգեց չաղ հաւի ձագին, վո՛ւյ-վո՛ւյ.
 Նետով կտամ աչքի տակին, վո՛ւյ-վո՛ւյ,
 Որ մօտ չգայ նա մեր բակին, վո՛ւյ-վո՛ւյ:

Խորամանկ աղուէսը:

Աղուէսը քաղցած էր: Քանի օր էր, որ խեղճը մի կտոր բան բերան չէր գրել: Ման էր գալիս, ձեռքը որս չէր ընկնում: Սէկը չկար, որ նրան խղճար, մի կտոր միս տար: Գնաց, գնաց, մի տեղ շատ վառիկներ աեսաւ: Ուրախացաւ, կանգնեց, դունչը սրեց և սկսեց համարել. «Մէկ, երկու, երեք, չորս... և փընթփընթաց մինչև տասնութէկ: Մտքումն ասում էր: «Խ՛նչ չաղերն են... Խ՛նչ պէս կուտեմ... վիզը, սիրուն վիզը»:

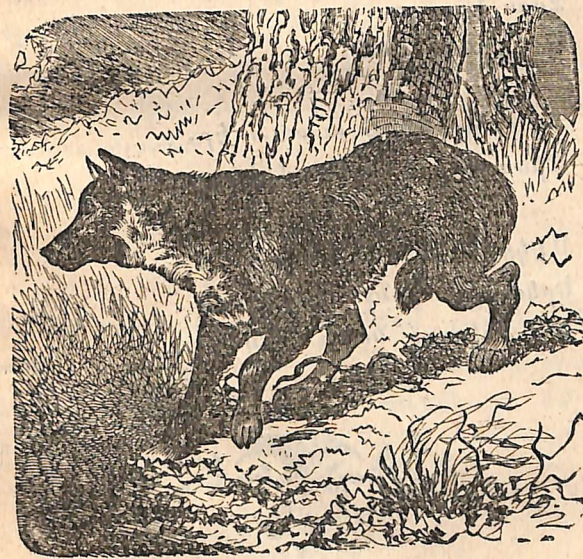
Բայց պառաւն այնտեղ նստած՝ բուրդ է գըժում: Տեսնում է, որ աղբի տակից մի ձայն է գալիս. շանն է կանչում. «Հափսա»: Պառաւի ձայնի վրայ լուծ է ամեն ինչ: Ասես աղբի տակին ու չինչ չկայ. ճանճ էլ թռչի, կլսուի:

Պառաւն իւր գործն է շարունակում. գը՛գ, գը՛գ, գը՛գ, բուրդ է գգում: Յանկարծ հաւը սաստիկ աղմուկ բարձրացրեց: Պառաւն էլ չգիմացաւ. վեր կացաւ, ոտի կանգնեց, մօտեցաւ վառիկներին և սկսեց համարել. «Մէկ, երկու, երեք... տասը». էլի՛ մէկ, երկու, երեք... տասը: Մի խօսքով

որքան համարեց, տասը դուրս եկաւ: «Տղերք, հարալ տուեց պառաւը. գայլը մի վառիկ է փախցրել, շո՛ւտ արէք, ետեիցը հասէք»:

Տղերքը փայտեր ու բահեր վերցրին, գայլի ետեից ընկան: Ճանապարհին աղուէսին տեսան, հարցրին. «Աղուէս եղբայր, գայլին հօ չէս տեսել: — Խ՛նչպէս չէ, ասաց աղուէսը, քիչ առաջ տեսի, գնչին էլ մէկ վառիկ ունէր, այ, այս ճանապարհով գնաց: Տղերքը ճանապարհը բռնեցին, գայլի ետեւից գնացին: Այսպէս աղուէսն իւր գլխից հեռացրեց նրանց, ինքը կերաւ ու մարսեց վառիկը:

Խեղճ գայլի անունն է կոտրած, աղուէսը աշխարհք քանդեց:

Հանելուկներ.

Ասում եմ՝ արի, արի, չի գալիս,
Ասում եմ՝ մի գար, մի գար, գալիս է:
Այս քնչն է:

—
Ուր գնում եմ, գալիս է,
Ինչ անում եմ, անում է.
Ծեծում եմ, չի իմանում,
Բարկանում եմ՝ չի ամաչում:

—
Լիքը տանում եմ,
Բայց դարտակ բերում:

—
Չորս եղբայր,
Մի գդակի տակ:

—
Քանի որ ծեծն ուտում էր,
Ծիծաղու թուլանում էր:

—
Մէկը կանգնած խօսում է,
Երկուսը ականջ են դնում,
Իսկ երկուսը նայում են:

Ձիւն:

Ձիւն էր գալիս փաթիլ փաթիլ.
Աղքատն ասեց՝ տունս բաթիլ.
Պառան ասեց՝ մոզիս կորաւ,
Գալլն ասեց՝ փորիս դեղ է:

Երկու և մէկ.

Ականջը երկու, ունիս մի բերան. հասկացիր
դու լաւ. աշխարհիս վրայ շատ բան կլսես, բայց
խօսիր սակաւ:

Աչքերդ երկու, մի բերան ունիս, այս լաւ
հասկացիր. աշխարհիս վրայ շատ բան կտեսնես,
բայց պատմիր սակաւ:

Երկու ձեռք ու մի բերան դու ունիս, այս
էլ հասկացիր. միշտ և անդադար պիտի աշխատես,
բայց սակաւ ուտես:

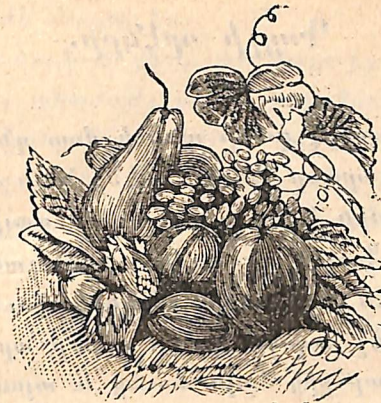
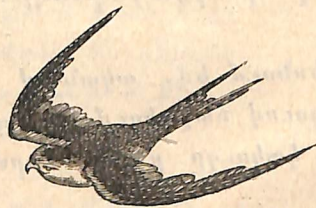
Հինգ զգայարանք:

Աչքով տեսնում եմ, ականջով լսում, քթով
հոտոտում, լեզուով ճաշակում, իսկ ցուրտն ու տա-
քը, կոշտն ու կակուղը բոլոր մարմնովս եմ ես
շօշափում:

Որբի պահողն Աստուած է.

Փայլուն արեւը արդէն մայր մտաւ,
 Լուսինն էլ վաղուց գնաց թագկացաւ.
 Խաւար գիշերը աշխարհս պատեց,
 Եւ աշնանային ցուրտ քամին փչեց:
 Ամեն մարդ գնաց իւր տունը մտաւ,
 Ամեն երեխայ մօր գիրկն ընկաւ.
 Միայն խեղճ որբը չունէր հայր ու մայր,
 Ոչ մի բարեկամ, ոչ քույր ոչ եղբայր:
 Ոտքերը բոբիկ, տկլոր ու քաղցած,
 Մի տան պատի տակ մնաց կուչ եկած:
 Բարի տանտէրը վերեւից նայեց,
 Խեղճ, թշուառ որբին տուն հրաւիրեց:
 Դրանից յետոյ մերկ, քաղցած տղան
 Ունէր իւր համար տէր ու տիրական:

Չորս եղանակ.

Զիւնը հալուում է, խոտը կանաչում, ծառերը
 ծաղկում, օրը երկարում: Այս երբ է լինում:

Օրերը տաքացան. վերեւից կարծես կրակ է
 իջնում, սեւ ու մութ ամպեր երկինք բարձրացան,
 անձրեւ թափեցին: Արտերն հասել են, հնձող են
 կանչում: Այս երբ է լինում:

Մարգիկ դուրս եկան, այգին քաղեցին: Օրը
 կարճացաւ, հունձը վերջացաւ. բարակ անձրեւը
 բարձրից է մաղւում, և մութ գիշերը չորս կողմդ
 քռնում: Այս երբ է լինում:

Դաշտ ու ձոր ահա՛ ձիւնով ծածկուեցան. ծա-
 ռերից սառցէ շիթեր կախուեցան: Մարգիկ քաշուե-
 ցան իրանց տները, իսկ գազանները՝ իրանց բնե-
 րը: Դուրսը ցուրտ քամին փչում է, փչում և ձիւ-
 նի թեփով աչքերդ լցնում: Այս երբ է լինում:

Գայլի օրէնքը.

Մէկ փոքրիկ գառը առուի մօտ գնաց, որ քիչ ջուր խմի, ծարաւը կոտրի: Հէնց նոյն առուի մօտ միւսնոյն ժամին կանգնած էր մի գայլ ու ջուր էր խմում: Գայլը վերեւ էր, խի գառը ներքեւ: Գայլն ուզում էր, որ խեղճ կենդանուն բռնի ու լափի: Համ էլ ուզում էր, որ գործը արդար օրէնքով լինի: Բարձրից ձայն տուեց և այսպէս խօսեց. «Է՛յ, անիրաւ գառ, ինչո՞ւ ես ջուրս այդպէս պղտորում. նայի՛ր, ինչ արիւր, այն մաքուր ջուրը ցեխ, աւաղ դարձրիր: Եւ այդ պատճառով պիտի պատժեմ քեզ, պիտի քեզ բռնեմ, խեղդեմ և ուտեմ»:

— Տէր իմ, այդ ի՞նչ ես հրամանք անում, գայլին պատասխան տուեց մեր գառը. ես ներքեւումն եմ, դու այդքան վերեւ: Ուրեմն ի՞նչպէս կարող եմ ես քո ջուրը պղտորել:

«Յանցանք ես գործել, գայլն է ասում, թէ շատ անմեղ ես, այդ միւսնոյն է, քեզ պէտք է ուտեմ: Զեր ամբողջ ցեղը ինձ թշնամի է, այդ ես լաւ գիտեմ: Միթէ կարծում ես՝ ես մոռացել եմ, թէ երկու տարի սրանից առաջ հէնց այս առուի մօտ ի՞նչ արիւր դու ինձ:

— Ներեցէ՛ք, տէր իմ, դեռ մի տարի էլ չկալ այն օրից, որ ես ծնուել եմ:

«Յիմար ու անմիտ բաներ ես խօսում. թէ դու չես եղել, ուրեմն քո հայրն էր»:

— Ես հայր չունիմ, տէր:

«Ուրեմն մայրդ էր:

— Աստճուն է վկայ, ես մայր էլ չունիմ:

«Լաի՛ր, անամօթ, միթէ այդպիսով կարո՞ղ ես քո ծանր յանցանքը ջնջել: Օրը կէսօրին լիմար տեղովդ ուզում ես ինձ խաբել: Զէ, այդ չես կարող: Ի՞նչ էլ որ լինի, դու յանցաւոր ես. արդարութիւնը պահանջում է, որ քեզ լաւ պատիժ տամ»:

Այս ասաց գայլը և անմեղ գառին բռնեց ու լափեց:

Ոսկին ու երկաթը.

Ոսկին երկաթին մի անգամ ասեց.

«Ամենից սիրուն և լաւ մետաղն եմ. ամենքը գովում են ինձ և պատւում: Ամեն մարդ սիրում և պաշտում է ինձ: Ես մարդկանց համար փող էլ եմ, զարդ էլ: Ինձնից՝ ինչ ասես՝ մարդը շինում է՝ սիրուն շղթաներ, թանկագին մանեակ, մատանի, քորոց... էլ ի՞նչ երկարացնեմ, առանց ինձ մարդու կեանքը մի բան չէ, դառը տանջանք է: Եթէ ուզենամ, ամբողջ աշխարհը մենակ կգնեմ:

Երկաթն ասեց. — Շատ ես պարծենում, ո՞վ ոսկի աղայ. բայց ճիշտն ասեմ, իրաւունք ունիս. շատ են մարդիկը քեզ երես տալիս: Բայց մենակ դու չես աշխարհի տէրը: Թէ մարդ ուզենայ ապահով ապրել, ի՞նչ պէտք է ոսկին, երկաթ է հարկաւոր: Ոսկի կացնով չեն մարդիկ փայտ կտրում. ոսկի արօրով չեն արտը վարում. սուր և հրացան ոսկուց

չեն շինում, որ իրանց անձը և իրանց կայքը պահեն, պաշտպանեն գողից, գազանից, թշնամիներից: Խեղճ այրի կինը իւր որբիկներին ոսկի ասեղով չի կերակրում: Ամեն տեղ մարդուն երկաթ է հարկաւոր, թէ չէ քար քարի վրայ չի կանգնիլ: Հնա, ոսկի աղայ, ժանգոտ երկաթը շատ բան է անում: Թէ դու կարող ես քո սիրուն փայլով աշխարհը գնել, ես էլ կարող եմ ձեռքիցդ խլել:

Մ ե ղ ու

Հնա, ծագեցաւ արեգակը,
Հնա, ծաղկեցաւ մանուշակը,
Մեղուն թողեց իր փեթակը,
Տըզտըզալով—տըզտըզալով:

Մեղուն թռաւ ծաղիկից ծաղիկ,
Մեղր առաւ քաղցր անուշիկ,
Մոմը տարաւ հոտոտ, լուսիկ,
Պըզպըզալով—պըզպըզալով:

Անուշ մեղրը մանր տղոց,
Դեղին մոմը ամեն սրբոց,
Իսկ չարերին կըճ ու խաթոց,
Կըճկըճալով—կըճկըճալով:

Մարդս ապերախտ է.

Մի մարդ կար. ամեն օր հացը որ ուտում, պըծնում էր, աւելացածը տանում, մի սնդուկի մէջ էր դնում, բերանը բաց թողնում, գալիս: Մի օձ էլ ամեն օր բերանով մէկ ոսկի էր բռնում, բերում, սնդուկի մէջ դնում, այնտեղի կերը ուտում, գնում: Մարդն էլ հնա գալիս է ոսկին վերցնում, հնա կեր դնում:

Մի անգամ օձն էլի մի ոսկի բերաւ, սնդուկի մէջ դրեց և սկսեց կերակուրն ուտել: Մարդն էր, խելքը կորցրեց. սնդուկի կափարիչը վայր ձգեց, փակեց, գնաց: Անց կացաւ մի օր: Մարդը մտածեց իւր արածի մասին, փոշմանեց, ուզեց սնդուկի բերանը բաց անել, բայց վախեցաւ. — չլինի թէ, մտածում էր նա, օձը դուրս գայ, ինձ թունաւորի: Մտածեց, մտածեց, վերջապէս սնդուկը վեր առաւ, տարաւ մի բարձր սարի գլուխ, այնտեղ թողեց, սնդուկի վրան էլ գրեց. «Ով որ բաց անի, կփոշմանի, ով որ բաց չանի, ողջ և առողջ տուն կգնայ»:

Մի հովիւ տեսաւ այդ սնդուկը, գերը կարգաց. էլ չկարողացաւ իրան պահել, սնդուկի բերանը բաց արաւ: Իսկոյն սնդուկի միջից մի օձ դուրս եկաւ, մօտեցաւ հովուին, որ նրան դեղի, սպանի:

Հովիւն ասաց. «Ինչք ես ինձ սպանում. չէ որ ես քեզ ազատեցի»:

Օձն ասաց. — Նրա համար, որ մարդն ապերախտ է:

Հովիւն ասաց՝ չէ:

Օձն ասաց՝ հա:

Հովիւն ասաց. — Գնանք, հարցնենք. թէ որ քո խօսքն եղաւ, բան չկալ, ինձ սպանիր, թէ որ չէ, թող գնամ:

Ասաց՝ լաւ:

Գնացին. տեսան, ահա մի եղն է գալիս. նրան հարցրին: Նա ասաց. «Հա, մարդն ապերախտ է: Քանի որ ես ջահել էի, ոյժս տեղն էր, ինձ պահում, պաշտպանում էին. երբ ծերացայ, ոյժից ընկայ՝ դուրս արին»:

Հովիւն ասաց. «Մէկ էլ հարցնենք:

Օձն ասաց՝ լաւ:

Գնացին. տեսան մի ձի է գալիս: Հարցրին: Սա էլ եղան պէս պատասխանեց:

Հովիւն ասաց. «Մէկ էլ պիտի հարցնենք, որ Աստծու երեքը լրանայ»:

Գնացին. մի աղուէսի պատահեցան, հարցրին: Մարդը նրան աչքով արաւ, ասաց. «Ես քո լաւութիւնը չեմ մոռանալ»: Աղուէսն էլ ասաց. — Ձէ, մարդս ապերախտ չէ. նա ամենքիցն էլ բարի է:

Օձը որ լսեց, ասաց՝ լաւ, որ այդպէս է, թող գնայ: Ինքն էլ թողեց, հեռացաւ: Հովիւը աղուէսին ասաց. «Ի՛հ, արի՛ գնանք, քո լաւութիւնից դուրս գամ»: Վեր առաւ, իրանց գիւղը տարաւ, տան մօտ կանգնեցրեց, ասաց. — Գու ախտեղ կ'աց, ես գնամ, քեզ համար հաւ բերեմ: Ներս մտաւ. բայց որ դուրս եկաւ, հաւ չկար հետը, այլ մի մեծ շուն: Շունը աղուէսի վրան յարձակուեց. բռնեց նրան: Հովիւը հասաւ, աղուէսի մորթը հանեց, տարաւ ու ծախեց:

Ա. 7 օ թ. ք.

— Հայր մեր երկնաւոր, Հայր ամեն մարդի,
Գու ինձ ամեն օր տաս հազար բարի՝
Կեանք, լոյս, կերակուր, հայր և քաղցրիկ մայր,
Մեծ ու փոքրիկ քոյր, անուշիկ եղբայր:
Իսկ ես քնչ ունիմ, որ քնչ տամ քեզի.
Առջևդ կրնկնիմ, կենամ աղօթքի.
«Շնորհք տուր ինձ, որ ծնողներիս,
Ուսուցիչներիս և իմ մեծերիս
Լինիմ սիրելի, իսկ քեզ հաճելի»:

Աստապատցին ու Շամբցին.

Աստապատցին ու շամբցին եղբայրանում են։
Աստապատցին հա՛ շամբ է գնում, վեր է գալիս
շամբցու տանը։ Շամբցին էլ ինչ յարգանք ու պա-
տիւ ասես, ցոյց է տալիս իւր եղբօրը։ Մի օր աս-
տապատցին վեր է առնում, ասում.

— Ե՛ղբայր, բա մի օրից մի օր վեր չկենաս
մեր տունը գնա։ Այսքան պատիւ ես տալիս ինձ,
ամօթով եմ մնացել։ Մի եկ մեր տուն, տես քեզ
բնչալէս եմ պատւում։

Շամբցին մի օր վեր է կենում, ուռած,
փքուած գնում Աստապատ։ Եղբայրը աչքերը խը-
փում է, ունքերը կիտում, գլուխը կախում, նըս-
տում։ Շամբցին ասում է.

— Ե՛ղբայր, ինչք՞ չես խօսում. մթթէ ինձ չես
ճանաչում։

«Ո՞րտեղից ճանաչեմ, պատասխանում է աս-
տապատցին։

— Ախր ես Սարգիսն եմ։

«Ո՞ւր է այն բախտը, որ Սարգիսն իմ տունը
գայ։ Ով որ գալիս է, խաբում է, թէ հա՛ ես Սար-
գիսն եմ։ Դու ո՞րտեղի Սարգիսն ես։ Սարգիսը որ
գար, ոչխար կմորթէի, եղը կմորթէի, պատիւ կը-
տայի։ Սարգիսը երբ է եկել իմ տունը»։

Շամբցին այս որ լսում է, մնում է զարմա-
ցած. միտք է անում, ասում, — գուցէ ես Սարգիսը
չեմ. զնամ, կնկանս հարցնեմ։ Գնում է, գետի ա-
փին կանգնում ու կանչում. — Ա՛յ մարդիկ, է՛յ, մին
իմ կնկանս կանչեցէք։ Կնկանը կանչում են. գետի
ափին է գալիս։ Շամբցին գետի այս ափից ձայն է
տալիս, հարցնում.

— Ա՛յ կնիկ, ես Սարգիսը չե՛մ։

«Ը՛, հէր օրհնած, Սարգիսը չես, բա թնչ տա-
ւար ես։

Հ ա ն ե լ ու կ ն ե ր .

Կտրում եմ երկարում է,
Տաշում եմ, հաստանում է.
Այս բնչն է։

—
Տաշած փայտի փորումը
Անշունչ առիւծ է կենում.
Նրա տուած հարուածը
Միս ու ոսկոր է փշրում։
Այս ինչն է։

—
Աչքեր ունի, ոտքեր չունի,
Մարդ է սպանում, ձեռքեր չունի,
Զու է ածում, փետուր չունի։
Այս ինչն է։

Պառաւն ու այծը.

Գիւղում ապրում էր
Մի աղքատ պառւիկ.
Խեղճն ունէր միայն
Կաթնատու այծիկ,
 Չալիկ-մալիկ
 Կաթնատու այծիկ:
Պառաւը ձմեռը
Այծիկը պահեց,
Իւր բերնի պատառը
Նրա հետ կիսեց,
 Սիրով-յօժար
 Նրա հետ կիսեց:
Զիւնը հալուեցաւ,
Բսաւ կանաչ խոտ,
Պառաւն այծիկը
Դուրս տարաւ արօտ.
 Ուրախ-զուարթ
 Դուրս տարաւ արօտ:

Քամի բարձրացաւ,
Երկինքը մթնեց,
Թանձր մառախուղը
Գետինը պատեց,
Պառաւի առջևից
Այծը կորցրեց.
 Ափսոս, ափսոս,
 Այծը կորցրեց:
Պառաւը տխրեց,
Իսկ գայլը խնդաց.
Մոլորուած այծիկը
Բարձր մկրկաց,
 Մըկը՛կ-մըկը՛կ,
 Բարձր մկրկաց:
Գայլը մօտ եկաւ,
Այծին շալակեց,
Պառաւը ետևից
Բարձրաձայն գոչեց.
 «Հարնչ-հնչ-հարնչ»,
 Բարձրաձայն գոչեց:
Գայլն այծին տարաւ.
Պառաւը կանգնած՝
Կանչում էր այծին
Մի փունջ խոտ բռնած.
 «Ե՛կ-ե՛կ-ե՛կ-ե՛կ»,
 Կանչում էր այծին:

Բ ա ն ջ ա ր ա ն ո ց .

Մեր տան առաջին կայ մի բանջարանոց: Բան-
ջարանոցը պատած է ցանկերով: Այնտեղ կան մար-
գեր: Մարգերում լախուր, սոխ, բողի, լոբի, բակ-
լայ, մաշ, վարունկ ու ծաղիկներ են ցանած: Բան-
ջարանոցում խոտ ու ծառեր էլ կան:

Ա ն տ ա ու .

Ի՞նչ գեղեցիկ է անտառը: Ինչքան որ ներս
են գնում, այնքան լուռ է, այնքան սիրուն և գե-
ղեցիկ է: Բարձր-բարձր ծառեր ենք տեսնում՝ կաղ-
նի, հացի, բարդի, լոբի, թեղի, թեղոշի, ճապկի:
Ծառերի միջով կապույտ երկինքն է երևում: Զիւ-
ղերի վրայ հազարաւոր թռչուններ են երգում:
Անտառի մէջ թռւփեր էլ կան: Ծառերի տակ, թը-
փերի մէջ շատ կենդանիներ են ապրում՝ նապաս-
տակ, աղուէս, եղջերու. կան և գիշատող գազան-
ներ՝ գայլ և արջ:

Ո ս կ ու հ ա ն ք ր .

Կար չկար մի ծերունի: Սա հիւանդացաւ:
Մեռնելուց առաջ որդոցը կանչեց և ասաց. «Ո՛ր-
դիք, ես մեռնում եմ և ձեզ համար միայն այս
տունն ու այգին եմ թողնում: Ուրիշ բան չունիմ,

որ ձեզ տամ. բայց այդ այգու մէջ շատ գանձ կայ
թաղուած. փորեցէք և անպատճառ կգտնէք»:

Ծերունին մեռաւ: Որդիքն սկսեցին այգին
փորփրել: Փորեցին, փորեցին, բան չգտան. բայց
մի տարի որ անցաւ, այգին առատ խաղող տուաւ:
Որդիքը խաղողից գինի շինեցին, ծախեցին, լաւ
փող ձեռք բերին: Այդ ժամանակ միայն նրանք
հասկացան, թէ ծերունին ի՞նչ գանձի մասին էր խո-
սում: Եւ այգու վրայ ոսկի տառերով գրեցին. «Այ-
ստասիրութիւնն է ոսկու հանքը»:

Խ ե լ օ ք խ օ ս ք ե ր .

Ի՞նչ կ'անես՝ արա՛, որդի,
Չար ընկերի հետ մի՛ մնար.
Ինչ կ'անես՝ արա՛, որդի,
Լաւ ընկերից յետ մի՛ մնար:

Փնջի միջում ձնծաղիկը
Մանուշակի հոտն է առնում:
Լաւ ընկերի հետ մանուկը
Լաւութիւնն է վեր առնում:

Վայր ընկնողի ձեռքից բռնես,
Աստուած քո ձեռքից կբռնի,
Վայր ընկնողին ոտքով խփես,
Աստուած էլ գլխիդ կխփի:

Նոր տարի.

Եկէք, ընկերներ, եկէք,
 Զեռք ձեռքի տանք, պար բռնենք,
 Այսօր տարին նորոգուեց,
 Նոր օր, նոր բախտ մեզ բերեց:
 Հինն անցաւ,
 Նորն եկաւ,
 Բարով, բարով, բարով:
 Մայրիկն այսօր մեզ տուեց
 Մեղր ու չամիչ և ասեց.
 «Քաղցր ու անուշ պառակէք,
 Ալևորիք և տեսնէք
 Շատ տարի,
 Շատ բարի.
 Բարով, բարով, բարով»:
 Շնորհաւոր նոր տարի,
 Քո գալուստը շնորհաւոր.
 Դու մեզ համար այս տարի
 Բարի եղիր ամեն օր՝
 Մինչև կաս
 Ու երթաս
 Բարով, բարով, բարով...

Սենեակ.

Մեր սենեակն ունի յատակ, առաստաղ և չորս
 պատ՝ աջակողմեան, ձախակողմեան, առաջակողմեան
 և յետևի: Առաստաղն սպիտակացրած է. յատակը
 ներկած է դեղին գոյնով: Պատերը ծածկուած են
 գեղեցիկ պատառններով: Պատերում շինուած են
 դռներ և լուսամուտներ: Սենեակի մէջ կան վա-
 ոարան, սեղան, դարանակ, պահարան և շատ
 աթոռներ: Պատերից կախուած են հայելի, ժամա-
 ցոյց և պատկերներ: Վառարանը վառում ենք ձը-
 մեռը: Սեղանի վրայ բան ենք անում, ճաշ և ըն-
 թրիք ենք ուտում, թէյ ենք խմում կամ գրում ու
 կարգում ենք: Դարանակի մէջ մեր սպիտակեղէնն
 ենք պահում, իսկ պահարանում՝ մեր զգեստները:
 Սենեակը մեզ պահպանում է արևից, անձրևից,
 քամուց և ցրտից:

Դասատուն.

Երեխաները նստարանների վրայ կարգով նըս-
 տոտած՝ նայում են ուսուցչին: Ուսուցիչը դաս է
 պատմում: Նա խօսում է անասունների, թռչուն-
 ների, ծաղիկների, մարդկանց և բարերար Աստծու
 մասին: Ուսուցիչը հարցնում է, երեխաները պա-
 տասխանում են: Սրանք պատմում են, կարդում
 են, գրում, թւում, գծագրում ու երգում են: Ծոյլ
 աշակերտներն են, որ ոչինչ չեն անում: Զանաւէր

աշակերտներն իրանց ծնողներին և ուսուցիչներին ուրախացնում են: Աստուած էլ է սիրում բարի և ջանասէր երեխաներին:

Էջն ու շունը

Էջն ու շունը մի ճանապարհով գնում էին: Ճանապարհին մի խոտաւէտ տեղ կանգնեցին, որ հանգստանան: Երկուսն էլ յոգնած էին, երկուսն էլ սոված: Էջն սկսեց կանաչ խոտը ախորժակով արածել: Շունն ուտելու բան չունէր:

— Ընկեր ջան, շունն ասաց էջին, խուրջինու-մըդ հաց կայ, մի կտոր ինձ տուր, ուտեմ:

«Ի՞նչ ես անում հացը. այստեղ շատ խոտ կայ, կեր՝ որքան ուզում ես»:

— Ե՛՛ջ բարեկամ, ես խոտ չեմ կարող ուտել, սովոր չեմ: Աղաչում եմ, մի կտոր հաց տուր, ան-թի եմ:

Էջն այս անգամ էլ շան աղաչանքին ականջ չդրեց, գլուխը քաշ գցեց և աջ ու ձախ հնձելով անուշ խոտն՝ ուտում էր:

Որտեղից որ էր՝ թփերի տակից մի գայլ դուրս եկաւ: Էջին որ տեսաւ, համարձակ կերպով առաջ վազեց. իսկ երբ աչքը շան վրայ ընկաւ, կանգնեց, դունչը երկարացրեց և տխուր ձայնով օռնաց:

Էջը զարհուրեց. մօտեցաւ շանը և դողդողա-լով ասաց: «Ի՛մ սիրելի ընկեր, իմ անգի՜ն բարեկամ, ահա քեզ բոլոր հացը. կեր՝ որքան ուզում ես. միայն այս չար գազանի ատամներից ինձ ազա-տիր»:

Շունը երեսը շուռ տուեց, պատասխանեց. — Դու արժանի չես, որ ես քո հացի պռունկը կրտ-րեմ. սովածութիւնից ես չեմ մեռնիլ. անտառը կմտնեմ, ինձ համար ուտելու բան կգտնեմ: Դու էլ քո գլխի ճարը տես:

Ասաց շունը և հեռացաւ: Գայլն էլ այդ էր ուզում. վրայ վազեց, մի րոպէի մէջ էջին պատա-ռոտեց:

Ստախօս հովիւր.

Մի հովիւ սովորութիւն էր արել՝ խաբել իւր ընկերներին: Շատ անգամ նա երկիւղալի ձայնով կանչում էր. «Գայլը եկաւ, գայլը եկաւ»: Հովիւները վազում, գալիս էին, տեսնում, որ գայլ չկայ: Իսկ ստա-խօս հովիւը ծաղրում և ծիծաղում էր նրանց վրայ:

Մի օր այս հովիւի հօտի վրայ մի գայլ լար-ձակուեցաւ: Նա սկսեց աղաղակել. «գայլը եկաւ, գայլը եկաւ»: Ընկերները կարծեցին, թէ նա էլի խաբում է, անզներիցն էլ չչարժուեցան:

Գայլը նրա հօտի մէջն ընկաւ և պատառոտեց ոչ-
խարներին:

Հ ա ն ե լ ու կ.

Մի քոյր ունինք և մի եղբայր,
Որ ապրում են երկնքումը.
Առաւօտեան մէկն է ծնւում,
Երեկոյին կրկին մեռնում.
Երեկոյին միւսն է ծնւում,
Առաւօտեան կրկին մեռնում:

Գ ո յ ն ե ը.

Զիւնն սպիտակ է: Ածուխը սև է: Մոխիրը
գորշ է: Ոսկին դեղին է: Խոտը կանաչ է: Երկին-
քը կապոյտ է: Արիւնը կարմիր է:

Կաթն սպիտակ է: Թանաքը սև է: Ամպերը
գորշ են: Դեղձանիկը դեղին է: Մանուշակը կա-
պոյտ է: Վարդը կարմիր է:

Ա ը և.

Արև', արև', դու մեզանից
Երբ հեռացար դէպ հարաւ,
Զմեռն եկաւ և ամեն ինչ
Յափշտակեց ու տարաւ:

Աստուած սիրես, էլ չգնաս,
Այլ միշտ մնա՛ դու մեզ մօտ.
Քեզ կպատուենք, քեզ կգովենք
Ամեն րիկուն, առաւօտ:

Գիւղացիք և արևը.

Կէս օր էր: Սև սև ամպերը հաւաքուեցան,
Իրար վրայ դիզուեցան: Մթնեց. Շ... գիւղացիք էլ
արևի երես չտեսան: Անց կացան երկու օր, երեք
օր, չորս օր... արև չկայ: Գիւղացիք ասացին.
«Արևը մեզնից խռովել է, գնանք ման գանք,
գտնենք և հետը հաշտուենք»:

Գնացին, սար ու ձոր ընկան, ոչինչ չգտան:
Վերջը յետ դարձան. ճանապարհին տեսան մի ծա-
կում մի բան պսպղում է: Ասացին. «Այս է, արևը
գտել ենք: Ո՛ւմ ուղարկենք կուշտը, ո՛ւմ չուղարկենք,
որ մեզ հետ հաշտեցնի»: Մտածեցին, այդ էլ գը-
տան.— Տէրտէրի հետ բարեկամ կլինի, ասացին,
տէրտէրին ուղարկենք գնայ, հաշտեցնի:

Տէրտէրին բերին, գլուխը փոսը ճխտեցին,
հա՛ սպասեցին, թէ տէրտէրը դուրս է գալու: Բայց
տէրտէրը դուրս չի գալիս: Սպասեցին, սպասեցին,
վերջը դուրս քաշեցին, տեսան, որ գլուխ չունի:
Իրար հարցրին. «Տէրտէրը գլուխ ունէ՞ր»: Մէկն
ասում է՝ ունէր, միւսը՝ թէ չունէր: Գնացին, տի-
րուհուն կանչեցին: Ասացին.

— Տիրուհի, տէրտէրը գլուխ ունէ՞ր:

«Ձեմ գիտում, ասաց տիրակիներ, գլուխը մի-
տըս չէ. միայն հաց ուտելիս մի բան դըմբղըմբում
էր»:

Ա Ր Լ.

Արև-արև, դուրս արի,
Քեզ բերել ենք աչքալոյս.
Քո քուրիկը՝ լուսինկան,
Բերաւ չամիչ մէկ աման.
Ամպը եկաւ, մութ արաւ,
Չամիչն աչքիցս կորաւ:
Բաց երեսդ, արեգակ,
Մէկ բուռ չամիչ քեզ կտանք»:
— Օ՛խ, արևին խաբեցինք,
Ամպի տակից հանեցինք:

Կենդանիների վէճը.

Եզր, կովը և շունը վիճում էին միմեանց
հետ: Ամեն մինը պնդում էր, թէ տէրը ամենից
շատ ինձ է սիրում:

— Ի հարկէ, նա ինձ ամենիցդ շատ է սի-
րում, ասաց եզր: Ես եմ նրա արօրն ու տափանը
քաշում, ես եմ նրա համար անտառից փայտ բե-
րում: Նա ինձ է լծում սայլին և իւր ցորենը ջրա-
ղաց տանում, աղում, ալիւր շինում: Յետոյ էլի
ես եմ տանում քաղաք, ուր նա ծախում է այդ

ալիւրը, փող ձեռք բերում, առուտուր անում, ե-
րեխաների համար հագնելիք առնում: Ի՞նչ էք կար-
ծում. ես որ չլինէի, նա թնչպէս կարող էր ապրել:

— Այդ ճշմարիտ ես ասում, ասաց կովը: Բայց
մեր տէրն ինձ ամենիցդ աւելի որ սիրում է, այդ
նրա համար է, որ քեզ պէս աշխատասէր ու ժրա-
ջան Եղնուկին ես եմ պահել, մեծացրել: Մեր
տէրը, նրա հայրն ու մայրը, նրա կինն ու երե-
խաներն իմ կաթովս են ապրում: Այն մածոնն
ու կարագը, այն սէրն ու կաթը, այն եղն ու պա-
նիրը, այն տաք-տաք թանկսպասը, որ ամեն օր
խալչտում են, ո՞ւմ տուածն է: Եթէ ես չլինիմ,
բոլորը քաղցած կկոտորուին:

— Դու էլ ես ճշմարիտ ասում, սիրուն կովիկ,
սկսեց շունը: Ո՞վ կարող է ուրանալ քո լաւու-
թիւնը: Շատ անգամ ես էլ եմ քո տուած անուշ
թանին մասնակից լինում: Մեր տանտիկինն ամեն
խնոցի հարելիս՝ թանիցն ինձ բաժին է տալիս: Ով
որ քո լաւութիւնն ուրանայ, երկու աչքով կու-
րանայ: Ես շատ երախտագէտ եմ. ուրիշի լաւու-
թիւնը չեմ մոռանալ: Բայց դուք մի նեղանաք,
որ մեր տէրն ինձ ամենիցդ էլ շատ է սիրում:
Լսեցէք, ասեմ, թէ թնչ է դրա պատճառը:

Եւ շունն սկսեց մէկ-մէկ հաշուել, թէ ինքն
ինչ ու ինչ է անում: Հաչեց, հաչեց, այնքան հա-
չեց եզան ու կովի վրայ, որ տէրն իմացաւ, գնաց,
շան ընդուիցը նրանց ազատեց, ասաց. «Ձուր էք
միմեանց հետ վիճում: Երեքդ էլ ինձ հարկաւոր
էք. ոչ մէկդ չէք կարող միւսի արածը անել. դրա

Համար ես ամենիդ էլ սիրում եմ, դուք էլ սիրեցէք միմեանց:

Սագն ու բադը.

Սագն ու բադը մի օր գնացին մի լճակի ափ, որ Համ լողանան, Համ մի բան գտնեն, ուտեն, կշտանան: Լողացան, պրծան, լճից դուրս եկան, ափին շրջեցին, քիչ էլ բան կերան, լետոյ լետ դարձան այսպէս խօսելով.

Սագն ասաց. «Բադիկ, տեսնո՞ւմ ես, թէ ի՞նչ շնորհքով թռչուն եմ: Զրու՞մը լողում, օդում թռչում եմ, գետնի վրայ ման եմ գալիս ազատ: Աստ, խնդրում եմ, երկրի վրայ կայ ուրիշ կենդանի ինձ պէս շնորհալի: Ես թռչունների թագաւորն եմ:

— Իմ միտքն էլ այդ էր, բադն ասաց սագին. կասկած չկայ, որ դու շատ ընդունակ, շնորհքով թռչուն ես: Բայց ես էլ քեզնից կարծեմ պակաս չեմ: Տէս՝ թէ ես ի՞նչպէս ջրի երեսին սուրճում եմ տալիս, խաղում փրփրուն ալիքների հետ, ի՞նչպէս եմ ջրի յատակը մտնում, մանրիկ ձկներ ու ճիճուներ բռնում, նորից դուրս գալիս ուռած ու փքուած՝ թագուհու նման: Հա, հա, ընկերս, մենք զարմա-

նալի շնորհքով թռչուն ենք: Երկրիս երեսին մեզ պէս ընդունակ կենդանի չկայ:

Նոյն լճի ափին մի ծառի վրայ ագռաւը նրստած՝ սագին ու բադին ահանջ էր դնում: Երբ բադն իւր խօսքը վերջացրեց, ագռաւը կանչեց. «Անմիտ թռչուններ, ինչք՞ն Համար էք դուք հրպարտանում: Աստ ինձ, սագիկ, միթէ կարող ես շան նման վազել»:

— Ոչ, պատասխանեց սագը ագռաւին:

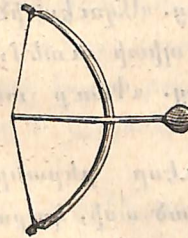
«Իսկ դո՞ւ, այ բադիկ, ծիծեռնակի պէս կարող ես թռչել:

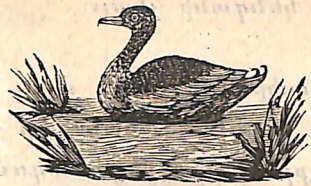
— Ձե՞մ կարող, ասաց:

«Ձեզանից ո՞րը կարող է ջրում ձկան պէս լողալ:

Պատասխանի տեղ ամեն մէկն իւր գլուխը կախեց:

— Ուրեմն էլ ինչո՞ւ էք հպարտանում: Կարծե՞մ, ընկերներ, աւելի լաւ է մի բան իմանալ, բայց շատ հիմնաւոր, քան թէ շատ ու շատ բաներ իմանալ՝ բոլորն էլ թերի:

Բ ա զ ի կ .

Բազիկ, բազիկ,
 Կարմիր թաթիկ,
 Ո՛ւր ես գնում կամաց-կամաց,
 Ձագուկներդ չորս կողմդ առած:
 — Ես գնում եմ ջուր գտնելու,
 Ձագուկներս լողացնելու.
 Ձագուկներս մաքուր-մաքուր,
 Ծոյլ տղորցը երեսն է մուր:

Աղուէսն ու կաքաւը .

Աղուէսը կաքաւին բռնեց:
 Կաքաւն ասաց. «Աղուէս, ինձ թնչ պիտի անես»:
 Ասաց. — Քեզ պիտի ուտեմ:
 Կաքաւն ասաց. «Փնռք տուր Աստծուն, յե-
 տոյ կեր»:
 Հէնց որ աղուէսը բերանը բաց արաւ, որ
 փառք Քեզ Աստուած ասի, կաքաւը բերանից դուրս
 թռաւ, փախաւ:

Աղուէսն ասաց. «Քանդուի այն մարդու տունը,
 որ մինչև կուշտ ուտելը Աստծուն փառք է տալիս»:

Ուլերն ու գայլը .

Եղել է, չի եղել մի այժ: Սա եօթն ուլ ու-
 նէր. շատ էր սիրում նրանց: Մի օր այժը անտառ
 պիտի գնար, որ իւր ուլիկների համար խոտ բե-
 րէր: Գնալուց առաջ ուլիկներին կանչեց, ասաց.
 «Ես անտառ եմ գնում. զգո՛յշ կացէք. եթէ գայ-
 լին ներս թողնէք, ձեզ ամենիդ էլ կուտի: Նա
 շատ խորամանկն է, կաշխատի ձեզ խաբել, բայց
 դուք նրան կճանաչէք կոպիտ ձայնիցն ու սև ոտ-
 ներիցը»: Ուլիկներն ասացին. «Սիրելի մայրիկ, որ-
 տեղ ուզում ես՝ գնա և սիրտդ հանգիստ պահիր,
 մենք զգոյշ կմնանք»:

Մայրը մկրկաց ու գնաց:

Շատ անցաւ, քիչ անցաւ, յանկարծ մէկը դու-
 ուր թրխկթրխկացրեց ու կանչեց. «Դուռը բաց ար-
 ւէք, իմ սիրելի ուլիկներ. ձեր մայրն եկել է և
 ձեզ համար բան է բերել ուտելու»: Բայց ձայնը
 կոպիտ էր. ուլիկներն իմացան, որ նա գայլն է:
 Մենք դուռը չենք բանալ, պտտասխանեցին. դու
 մեր մայրը չես. նրա ձայնը բարակ է ու քնքոյշ.
 Իսկ քո ձայնը կոշտ է ու խռպոտ. դու գայլն ես:

Գայլը տեսաւ, որ իրեն ճանաչեցին, գնաց մի
 մանրավաճառի մօտ և մի մեծ կտոր կաւիճ գնեց:

Կաւիճը կերաւ և զրանով իւր ձայնը բարակացրեց։ Յետոյ յետ եկաւ, ծեծեց դուռն ու կանչեց. «Դուռը բաց արէք, իմ սիրելի ուղիներ, ձեր մայրը եկել է, ձեզ համար ուտելու բան է բերել»։ Գայլըն իւր սև թաթերը պատուհանի վրայ էր դրել։ Ուղիներն այդ տեսան և աղաղակեցին. «Ձենք բանալ, մեր մօր ոտները սև չեն. դու գայլն ես»։

Գայլը վազեց, հացթուխի մօտ գնաց, ասաց. «Ոտս ծակել եմ, մի փոքր խմոր քսիր»։ Հացթուխը նրա թաթին խմոր քսեց։ Գայլը վազեց, ջրաղացպանի մօտ գնաց և ասաց. «Թաթիս մի քիչ ալիւր թափիր»։ Ջրաղացպանը ասաց. «Ես այդ չեմ անիլ, դու ուզում ես մէկին խաբել»։— Եթէ չանես քեզ կուտեմ, պատասխանեց գայլը։

Ջրաղացպանը վախեցաւ և գայլի թաթին ալիւր թափեց։

Երրորդ անգամ գայլը գնաց, ուղիները դուռը ծեծեց, ասաց. «Դուռը բացէք, ուղիներ, ձեր մայրը տուն է եկել և անտառից ձեզ համար ուտելու բան է բերել»։ Ուղիներն ասացին. «Թաթերդ տեսնե՞նք, յետոյ։ Գայլն իւր թաթը պատուհանի վրայ դրաւ, ուղիները տեսան, որ սպիտակ է, դուռը բաց արին։

Բաց արին դուռը ու մէկ էլ տեսան, որ ներս մտնողը գայլն է։ Սրտաճաք եղան։ Մէկը փախաւ, սեղանի տակ թաքկացաւ, երկրորդը անկողնում, երրորդը վառարանում, չորրորդը խոհանոցում, հինգերորդը պահարանում, վեցերորդը մի անկիւ-

նում, եօթներորդը պատի ժամացույցի արկղի մէջ։ Բայց գայլը ամենքին էլ գտաւ, բռնեց, կլանեց։ Միայն ամենից պատիկին չգտաւ, որ թաղ էր կացել ժամացույցի արկղի մէջ։ Գայլն այդպէս լաւ կշտանալուց յետոյ դուրս գնաց և անտառի մէջ մի ծառի տակ պառկեց, քնեց։

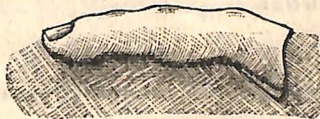
Քիչ անցաւ. այժը անտառից տուն վերադարձաւ։ Եւ թէ տեսաւ. տան դուռը կրքնկան վրայ բաց, սեղանը, աթոռները և նստարանները գլխիվայր գլորուած, վերմակն ու բարձերը ցրիւ տուած։ Շատ դէս ու դէն ընկաւ, որոնեց, որոնեց, բայց ուղիներ չգտաւ։ Անունները տուաւ, մէկ մէկ կանչեց. ոչ մէկը ձայն չտուաւ։ Վերջապէս հասաւ ամենափոքրին, կանչեց և մի ձայն լսեց. «Սիրելի մայրիկ, ես թաղ եմ կացած ժամացույցի արկղի մէջ»։ Այժը մօտեցաւ, արկղիցը նրան հանեց։ Ուղիկը մէկ մէկ պատմեց, թէ ինչպէս գայլն եկաւ և միւս ուղերին բռնեց, կերաւ։ Խեղճ այժը շատ տխրեց. մկրկաց, մկրկաց, իւր սև օրը լաց եղաւ։ Յետոյ ուղիկի հետ դուրս եկաւ և անտառը վազեց։ Գնացին, գնացին, տեսան գայլը մի ծառի տակ պառկած։ Այժը գայլին ամեն կողմից մի լաւ տնտղեց, տեսաւ, որ նրա փորումը մի բան է շարժուում։ Ասաց. «Ախ Աստուած, իմ ուղիներս դեռ կենդանի են»։

Այժն ուղիկին տուն ուղարկեց. ասեղ ու թել բերելու։ Մկրատով գայլի փորը ճղեց։ Հէնց որ մի

ծակ բացուեցաւ, իսկոյն մի ուլիկ գլուխը դուրս հանեց: Այժը գայլի փորը աւելի ճղեց. մէկը միւսի ետևից դուրս պրծան բոլոր ուլիկները: Ամենքը շատ ուրախացան: Այժն ասաց. «Այժմ, իմ ուլիկներ, գնացէք, քարեր հաւաքեցէք, բերէք. գայլի փորը քարերով պիտի լցնեմ»: Ուլիկները աջ ու ձախ ընկան, քարեր հաւաքեցին, բերին, գայլի փորը լցրին: Յետոյ այժը թել ու ասեղն առաւ, փորի ճղուած տեղը կարեց, որ գայլը ոչինչ չիմանայ:

Վերջապէս գայլը զարթնեց, վեր կացաւ, կանգնեց: Նա շատ ծարաւ էր. ուզեց գնալ և ջրհորից ջուր խմել: Ոտները փոխեց թէ չէ, քարերն սկսեցին թրխկթրխկալ: Զարմացաւ գայլը, ասաց. «Այս քնչ է իմ փորումս չրխկչխկում. մէթէ կերած ուլիկներս քարեր են դարձել»: Զրհորին հասաւ. կռացաւ, որ ջուր խմի, բայց քարերի ծանրութիւնից ինքն իրան չկարողացաւ պահել, ջրհորի մէջ ընկաւ և խեղդուեց:

Ուլիկները թագ կացած նայում էին. երբ այդ տեսան, մօտ վազեցին և «գայլը պրծաւ, գայլը խեղդուեց» աղաղակելով՝ ջրհորի մօտ իրանց մօր հետ պարում էին:

Աշոտի և Հայկի վէճը.

Մի անգամ Աշոտն ու Հայկը վիճում էին միմեանց հետ: Նրանցից ամեն միւնն ուզում էր ցոյց տալ, թէ ինքն աւելի բան գիտէ, թէ ինքն աւելի հասկացող է: Շատ վիճեցին, վերջը Հայկն ասաց. «Աշոտ, քնչ ենք շատ խօսում, արի ես հարցեր տամ, դո՛ւ պատասխանիր, դո՛ւ էլ հարցեր տուր, ես պատասխանեմ. տեսնենք ո՞վ լաւ պատասխաններ կտայ:

— Լա՛ւ, ասաց Հայկը, բայց առաջ ես պիտի հարցնեմ:

«Ի՞նչ անենք, դո՛ւ հարցրու:

Հայկն սկսեց. — Աշոտ, սեղանն քնչ է:

— Սեղանը կարասիք է:

«Բաժակն ինչ է:

— Բաժակն աման է:

«Բա քորոցը, մկրատն ու կացի՞նը ինչ են:

— Քորոցը, մկրատն ու կացինը գործիք են:

«Լա՛ւ, Աշոտ, ասա՛ տեսնենք, թէ գերանդին, մանգաղը, ցաքանը, գութանը, արօրը, մուրճը, սղոցն քնչ բաներ են:

— Է՛հ, նո՛ր բան ասա. դրանց ընկերների մասին արդէն պատասխանեցի:

«Տետրակն քնչ է:

— Տետրակը դասական առարկայ է:

«Իսկ վէճը:

— Խաղալիք է:

«Կատուն քնչ բան է:

— Չորքոտանի կենդանի է:

«Իսկ սոխակը:

— Սոխակը թռչուն է:

«Ի՞նչ բան է գեղարքունին:

— Գեղարքունին ձուկն է:

«Իսկ օձն ու մողէսը, ճանճն ու թիթեռը:

— Օձն ու մողէսը սողուններ են, ճանճն ու թիթեռը՝ միջատներ:

«Ի՞նչ բաներ են հացին, կաղնին, խնձորենին, ընկուզենին, վարդենին և մասրին:

— Հացին, կաղնին, խնձորենին, ընկուզենին ծառեր են, իսկ վարդենին ու մասրին՝ թփեր:

«Լաւ, Աշոտ, ամենն էլ իմացար. այժմ դ՛ու հարցրու:

Աշոտն ուրախ ուրախ սկսեց. — Հայկ, քնչ բաներ են սխեռը, լոբին, բողկը...

«Սխեռը, լոբին, բողկը, թէ ուզում ես և սոխը՝ բանջարեղէններ են:

— Ի՞նչ բան է թրթնջուկը:

«Խոտ է:

— Ի՞նչ է մանուշակը:

«Մանուշակը ծաղիկ է:

— Ի՞նչ բաներ են դսկին ու արծաթը:

«Ոսկին ու արծաթը թանգագին մետաղներ են:

— Իսկ երկաթն ու պղինձը:

«Հասարակ մետաղներ են:

— Ի՞նչ բաներ են ադամանդն ու զմրուխտը:

«Թանգագին քարեր են:

— Իսկ հասարակ քարերը որոնք են:

«Չէչաքարը, կայծքարը, կրաքարն ու որձաքարը հասարակ քարեր են:

— Ի՞նչ բաներ են կաւն ու կիրը:

«Կաւն ու կիրը հողեր են:

— Լաւ, բա այդ թռչունները, գազանները, ձկները, սողունները, միջատները, ծառերը, թփերը, մետաղները, քարերը քնչ բաներ են:

«Թռչունները, գազանները, ձկները, սողունները, միջատները կենդանիներ են. ծառերը, թրփերը, հացաբոյսերը, բանջարեղէնները, խոտերը բոյսեր են. մետաղները, քարերը, հողերը հանքեր են:

Աշոտը լուռ կացաւ, կանգնեց: Հայկն ասաց.

— Սրանից քնչ դուրս եկաւ. քո հարցերինցես պատասխանեցի, իմ հարցերին՝ դու:

Մայրը, որ ծածուկ լսում էր եղբայրների լլէճը, ասաց. «Իրանից այն դուրս եկաւ, որ երկուսդ էլ ձեր դասերը լաւ էք սովորել: Ապրէք»: Ասաց ու երկուսին էլ համբուրեց:

Տառն ու կովը.

Արի, իմ կովիկ,
 Հազրել եմ կովկիթ,
 Պսլըզեմ տակիդ,
 Զգեմ քո պտիկ:
 Մի վախիր, կովիկ,
 Հորթիդ կտամ կաթ,
 Նրա համար մաս
 Կթողնեմ առատ:
 Կանգնիր, իմ կովիկ,
 Պսլըզեմ տակիդ,
 Զգեմ քո պտիկ,
 Լցնեմ իմ կովկիթ:

«Հաւատացի քեզ,
 Ո՛վ դու իմ տատիկ,
 Յանձնում եմ ես քեզ
 Կաթնով լի կրծիկ:

Կովը լի կուրծը
 Բացեց համարձակ,
 Կաթն իւր կրծից
 Վէր թողեց արձակ:

Բայց անգութ տատը
 Բոլորը մզեց,
 Խեղճ հորթի համար
 Կաթիլ չթողեց:

Հ է ք ի ա թ.

Եղել է մի թագաւոր: Սա երեք տղայուհեր.
 ամենից փոքրը քաջալ: Մեռնելու ժամանակ թա-
 գաւորը մեծ տղին կանչեց. ասաց. «Ո՛րդի, տես,
 ես մեռնում եմ, երեք օր վախ կայ, թշնամիներս
 կգան, գերեզմանից ինձ կհանեն: Առաջին գիշերը
 դու պէտք է գաս, գերեզմանս պահպանես»:

Տղան ասաց՝ լաւ:

Քիչ յետոյ թագաւորը կանչեց յմիջնակ որդուն,
 ասաց. «Ո՛րդի, ես մեռնում եմ. երեք օր վախ
 կայ. թշնամիներս կգան, գերեզմանից ինձ կհա-
 նեն. երկրորդ գիշերը դու պէտք է գաս, գերեզ-
 մանս պահպանես»:

Տղան ասաց՝ աչքիս վրայ:

Քիչ յետոյ թագաւորը փոքր տղին կանչեց,
 ասաց. «Ո՛րդի, ես մեռնում եմ, երեք օր վախ
 կայ. թշնամիներս կգան, գերեզմանից ինձ կհա-
 նեն: Երրորդ գիշերը դու պէտք է գաս, գերեզ-
 մանս պահպանես»:

Տղան ասաց՝ գլխիս վրայ:

Թագաւորը մեռաւ: Տղերքը նրան առօք-փա-
 ոք թաղեցին:

Միւս օրը փոքր եղբայրը մեծին ասաց.

— Ոյսօր քո հերթն է, գնա մեր հօր գերեզմանը պահպանիր:

Նա ասաց. «բա՛, շատ հարկաւոր է: Ես գընում եմ իմ աներենց տուն»: Ու գնաց:

Փոքր եղբայրն է, վեր է կենում, նետ ու աղեղ վերցնում, գնում, հօր գերեզմանի մօտ մի փոս փորում, մէջը մտնում, թագ կենում: Այդտեղ մի քիչ մնաց, մէկ էլ տեսաւ, ահա մի սպիտակ մարդ է գալիս, սպիտակ ձիու վրայ նստած, շորերը, գէնքերը և ամեն ինչ սպիտակ, մի սպիտակ շուն էլ հետը: Զիաւորն եկաւ, թագաւորի գերեզմանին մօտեցաւ, ասաց. «Թագաւոր, անիծուես դու»: Եւ իսկոյն նիզակը գերեզմանի տակովը տուաւ, որ քարը դէն գցի: Թագաւորի փոքրը որդին փոսից նետը արձակեց, ձիաւորին սպանեց. յետոյ դուրս եկաւ, ձիաւորի շորերը հանեց, ձիու վրայ գցեց, բռնեց նրան, տարաւ, մի ծածուկ տեղ կապեց ու տուն գնաց:

Միւս օրը միջնակ եղբօրն ասաց. «գնա՛, հիմի էլ քո հերթն է: Նա ասաց. «բան չունիմ, ես իմ աներենց տունն եմ գնում»: Ասաց ու դուրս եկաւ, գնաց: Այս անգամ փոքր եղբայրն երկու նետ վերցրեց, գնաց ու փոսի մէջ թագ կացաւ: Քիչ մնաց, տեսաւ, մի կարմիր մարդ է գալիս՝ կարմիր ձիու վրայ նստած, շորերն ու գէնքերը ողջ կարմիր: Սա թագաւորի գերեզմանին մօտեցաւ, ասաց. «Անիծուես, թագաւոր, իմ եղբօրը դո՛ւ սպանեցիր»: Եւ նիզակը քաշեց, գերեզմանի տակովը տուաւ, որ շուռ տայ. տղան փոսից նետն արձակեց ու թագ

կացաւ: Կարմիր ձիաւորը դէս ու դէն ընկաւ, — այս ո՞վ էր, այս ո՞վ էր, ոչինչ չգտաւ: Յետոյ նորից նիզակը քաշեց, գերեզմանի տակովը տուաւ: Տղան երկրորդ նետն արձակեց: Մարդն այս անգամ ձիուց վայր ընկաւ, տեղն ու տեղը մեռաւ: Թագաւորի որդին փոսից դուրս եկաւ, ձիաւորի շորերը հանեց, ձիու վրայ կապեց, բերաւ, առաջուայ ձիու կշտին կապեց ու ինքը տուն գնաց:

Եկաւ, հասաւ երրորդ գիշերը: Փոքր տղի հերթն է: Սա չորս նետ և մի գուրգ վեր առաւ, գնաց, փոսի մէջ թագ կացաւ: Տեսաւ՝ մի սև ձիաւոր է գալիս: Զիաւորը գերեզմանին մօտեցաւ, ասաց. «Անիծուես, թագաւոր, երկու եղբօրս դո՛ւ սպանեցիր»: Ասաց, նիզակը քաշեց, որ գերեզմանի քարը գլորի: Իսկոյն տղան նետը արձակեց: Նետը դիպաւ ձիաւորին, բայց չազդեց: Երկրորդը, երրորդը, չորրորդն արձակեց, ոչինչ չեղաւ: Զիաւորը մօտեցաւ, որ թագաւորի որդուն սպանի: Սա գուրգն առաւ, այնպէս արձակեց ձիաւորի վրայ, որ նա ձիուցը վայր ընկաւ, շունչը փչեց: Տղան դուրս եկաւ, նրա շորերն էլ հանեց, ձիու վրայ կապեց, տարաւ, մի գոմ բռնեց և առաջուայ ձիե-

ըն հետ այդտեղ կապեց: Ինքը տուն եկաւ, եղբայրներին ոչինչ չասաց:

Տարիներ անցան: Եղբայրները լսեցին, որ մէկ թագաւոր իւր աղջկանը եօթը սարի յետևում է դրել ու ասել. «Ով որ այդ եօթը սարի գլխովը ձիով կ'ընչի, աղջիկս կ'առնի, իմ փեսան կ'առնայ: Մեծ ու միջնակ եղբայրները մի ջորի վարձեցին, որ իրանք էլ գնան, տեսնեն՝ ով է այն քաջը: Փոքր տղան ասաց. «Եղբայրներ, ինձ էլ տարէք»: Նրանք բարկացան, ասացին. «Քեզ ուր ենք տանում, անշնորհք. ուզում ես ոտնատակ տան, սպանեն. տեղդ ծանր նստիր»: Փոքր եղբայրը սուս կացաւ, տեղը նստեց: Եղբայրները կաղ ջորին հեծան, քշեցին, գնացին:

Հէնց որ նրանք քաղաքի դռնից դուրս եկան, փոքր տղան գնաց, սպիտակ ձին դուրս քաշեց, շորերը հագաւ, գէնք ու զրահը գցեց, գնաց: Տեսաւ՝ եօթը սարի մօտ շատ մարդիկ են կանգնել. այնտեղ էին և իւր եղբայրները: Սպիտակ ձիաւորը մտրակով աջ ու ձախ խփեց, ճանապարհ բաց արաւ, ուզում էր եղբայրներին էլ խփել, նրանք վայ, վայ արին, չխփեց: Յետոյ ձիուն մի լաւ մըտրակեց, եօթը սարի գլխովն անց կացաւ, աղջկանը հասաւ, բռնեց նրան, կաւակին դրաւ ու մէկ էլ ձիուն հասցրեց, եօթը սարի գլխով թռաւ, մարդկանց բազմութիւնը ճղեց, անց կացաւ, տուն վերադարձաւ,

Բաւական ժամանակ անցաւ, եղբայրները եկան: Փոքրը խեղճ խեղճ հարցրեց. «Ի՞նչ կար, թէ՞ չկար»: Նրանք պատասխանեցին. «Ի՞նչ պիտի լինէր. կանգնած էինք. յանկարծ մի սպիտակ ձիաւոր եկաւ՝ սպիտակ շորերով, սպիտակ գէնքերով: Եօթը սարի գլխովն անց կացաւ, աղջկանը վեր առաւ ու գնաց, էլ չիմացանք՝ թէ ո՞ւր:

— Լաւ է, որ ես այնտեղ չեմ եղել, ասաց փոքր եղբայրը:

Մի քանի տարուց յետոյ եղբայրները լսեցին, որ թագաւորն ութ սարի յետևում մի աղջիկ է դրել. ով որ ութ սարի գլխով թռչի, աղջիկը նրանն է:

Մեծ եղբայրներն էլի մի կաղ ջորի բռնեցին, գնացին: Փոքրին չտարին: Ասացին. — դու այստեղ կաց: Փոքրը վեր կացաւ, կարմիր ձին հեծաւ, կարմիր շորերն ու գէնքերը հագաւ, գնաց, ութ սարի գլխով անցաւ, աղջկանը վեր առաւ, կաւակին դրաւ ու էլ յետ տուն վերադարձաւ: Բաւական ժամանակից յետոյ եղբայրները եկան: Հարցրեց. «Ի՞նչ կար, թէ՞ չկար»: — Ի՞նչ պիտի լինէր, ասացին: Մի կարմիր ձիաւոր եկաւ՝ կարմիր շորերով ու գէնքերով, ութ սարի գլխով անցաւ, աղջկանը վեր առաւ, տարաւ. էլ չգիտենք, թէ ո՞ւր տարաւ: Նա ասաց. «Լաւ է, որ ես չէի եկել»:

Մի քանի տարուց յետոյ էլի լսեցին, որ մի թագաւոր ինն սարի յետեւում մի աղջիկ է գրել ու ասել. «Ով որ ինն սարի գլխով ձիով թռչելով կանցնի, աղջիկս նրան կտամ»:

Մեծ եղբայրները կաղ ջորին հեծան, գնացին, փոքրին չտարին: Սա էլ վեր կացաւ, սև ձին հեծաւ, սև գէնքերը կապեց, գնաց: Ինն սարի մօտ մեծ բազմութիւն էր հաւաքուած: Մտրակով աջ ու ձախ խփեց, մի քանիսին սպանեց, ճանապարհ բաց արաւ. երբ եղբայրներին հասաւ, մտրակը բարձրացրեց, որ նրանց էլ խփի, նրանք վնյ-վնյ արին, էլ չխփեց: Յետոյ ինն սարի գլխով թռաւ, անցաւ, աղջկանը վեր առաւ, յետ դարձաւ:

Եղբայրները եկան. փոքրը հարցրեց. — Բայժմ ինչ կար: Նրանք պատասխանեցին. «Ի՞նչ պիտի լինէր: Մի սև ձիաւոր եկաւ, մի քանի մարդ սպանեց, ուզում էր մեզ էլ խփի, վնյ-վնյ արինք, չը-խփեց: Յետոյ ինն սարի գլխով անց կացաւ, աղջկանը կաւակին դրաւ, տարաւ: Ել չիմացանք, թէ ո՞ւր տարաւ»:

Մի քանի ժամանակ անց կացաւ. փոքր եղբայրը մեծերին ասաց. «Յիշում էք, որ մեր հօր պատուէրը չկատարեցիք, չգնացիք նրա գերեզմանը պահպանելու: Դուք ձեր պարտքը չկատարեցիք, բայց ես ձերն էլ կատարեցի, իմն էլ. երեք գիշերն էլ ես գնացի: Աստուած սիրեց, բանս յաջողեց: Երեք ձի ընկաւ ինձ՝ մէկը սպիտակ, մէկը

կարմիր, մէկը սև»: Եւ եղբայրներին տարաւ, ձիերը ցոյց տուաւ, ասաց. «Ես էի, որ այդ ձիերով սարերի գլխով թռայ և աղջիկներին բերի»: Եղբայրները աղաչանք արին, ասացին. «Եղբայր, մենք մեղաւոր ենք, ներիր: Բայց երեք ձին դու թնջ ես անում, մեզ էլ բաժին տուր»: Վեր կացաւ, սպիտակ ձին մեծ եղբօրը տուաւ, կարմիրը միջնակին, սևն ինքը վեր առաւ: Յետոյ առաջին աղջիկը մեծ եղբօրը տուաւ, երկրորդը՝ միջնակին, իսկ երրորդն ինքը վեր առաւ: Ուրախացան ամենքը, եօթն օր, եօթը գիշեր հարսանիք արին:

Շուկն ու կատուն.

Ժամանակով կատուն ճօն էր,
Շուկն էլ գլխին գլխարկ չուներ.
Շատ շատերի դիմեց, խնդրեց
Եւ մի գառնի մօրթի ճանկեց:
Չմեռը մի օր սա վեր կացաւ,
Մորթին կատուի կուշտը տարաւ.
«Բարի աջողում, ուստո՞՞ Փիսօ,
«Գլուխս մըսեց, ի սէր Աստծոյ
Ա՛ռ այս մօրթին և ինձ համար
Գլխարկ կարիր գլխիս յարմար:
Վարձդ կտամ, միամիտ մնա՛,
Միայն, խնդրեմ, շատ չուշանայ»:
— Աչքիս վրայ, քեռի՛ Գուշի,
Մի գլխարկ է, հու՛ մուշտակ չի.
Գո՛ թանգագին խաթրի համար

Ուրբաթ օրը համեցէք տար.
Փողի մասին աւելորդ է.
Մեր մէջ խօսելն էլ ամօթ է.
Ի՞նչ մեծ բան է, տօ, հէր օրհնած,
Հա, հա, հա, հա... գլխարկի վարձ...

*
* *

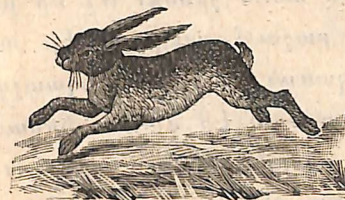
Ուրբաթ օրը լուսաբացին
Գլուխը բաց քեռի Քուչին
Ուրախ ուրախ ծանր ու մեծ
Ուստա կատուի շէմքին կանգնեց:
Կատուն եկաւ քուրքը հագին.
Շունը տեսաւ, բեխի տակին
Իրան իրան քիչ փրնթփրնթաց
Ու մուշտարու վրայ գոռաց.
«Յրաից մեռա՛ր, վահ, տնաշէն,
Ձեռ թողնում, որ մի շունչ քաշեմ.
Հաց-պանիր չէ հո, դեռ նոր եմ
Ջուր սրսկել, որ կարեմ:
— Դէ, հէր օրհնած, այդպէս ասիր,
Ել բարկանալդ ինչի՞ս է.
Փող եմ տալիս, շուտով կարի՛ր,
Թէ չէ, ասա՛ եգուց արի:
Ասաւ Քուչին ու նեղացած
Վերադարձաւ գլուխը բաց:

*
* *

Մէկ էլ եկաւ, դարձեալ չկար.
Այս անգամը դիպան իրար,
Ել գող Փխօ, էլ քաջալ Շուն...

Բանը հասաւ դիւանբաշուն:
Մինչև շունը գնաց եկաւ,
Ուստա կատուն կոտոր ընկաւ.
Գլուխն առաւ ու մի գիշեր
Փախաւ, կորաւ, այն գնալն էր...

Այն օրուանից մինչև օրս էլ
Շունն այս բանը չի մոռացել.
Նա մտքումը դեռ պահում է.
Կատուին որտեղ պատահում է,
Վրայ է վազում, մորթուց քաշում,
Իրա մորթին է յետ ուզում:
Իսկ սևերես կատուն յանկարծ
Յետ է դառնում ու բարկացած
Փշաքնում է. այսինքն՝ նոր եմ
Ջուր սրսկել, պիտի կարեմ:

Անողորմ պառաւը.

Եղել է, չի եղել մի պառաւ կնիկ, ինքն էլ
շատ աղքատ: Մէկը չկար, որ նրան պահպանէր,
մի մարդ չկար, որ նրան մի կտոր հաց տար:

Միայն մի պարտէզ ունէր, որտեղ մի չոր տանձի ծառ կար:

Մի օր պառաւր կտուրը բարձրացաւ, նստեց, շատ լաց եղաւ, Աստծուն աղաչեց, ասաց. «Տէր Աստուած, խեղճ եմ, ինձ մի ապրուստ տուր, որ նրանով կառավարուեմ»: Լաց եղաւ, այնքան լաց եղաւ, որ քունը տարաւ, կտրին քնեց: Երազում Աստուած երևաց, ասաց.

— Վեր կաց, գնա. պարտէզդ միշտ վարիւ, չոր ծառն էլ ամեն օր ջրիւ:

Պառաւր վեր կացաւ, ուրախացած տուն եկաւ: Ամեն օր ծառը ջրում էր. գարունքին միշտ պարտէզը վարում էր: Ծառն այնքան տանձ էր վեր առնում, որ ճղակոտոր էր դառնում. պարտէզում ամեն ինչ լաւ բանում էր: Պառաւր էլ ուրախ ուրախ քաղում էր, ծախում: Այսպէս շարունակուեց մի քանի տարի: Պառաւր շատ փող աշխատեց, լաւ տուն շինեց: Ո՛չ մի բանի պակասութիւն չէր քաջում, ապրում էր առօք-փառօք:

Մի օր պառաւր իւր տան պատշգամբի վրայ հպարտ հպարտ ման էր գալիս: Տեսաւ մի աղքատ կնիկ է եկել, ողորմութիւն է ուզում: Բարկացաւ վրան, հայհոյեց. «Կորիւր, անամօթ. դու աղքատ չես»: Ասաց ու ծառաներին հրամայեց, որ նրան թակեն, դուրս անեն:

Մթնեց. պառաւր իւր ննջարանը մտաւ, փափուկ տեղաշորերի մէջ պառկեց, քնեց: Առաւօտը վեր կացաւ, տեսաւ, որ ինքն էլի իւր կտրաւոր քանդուած տանը նստած, բոլոր հարստութիւն ու

զանձ կորած, տանձի ծառը չորացած, պարտէզն էլ առաջուայ պարտէզը: Մտաբերեց իւր արածը, շատ փոշմանեց: Մեղայ է գալիս, կտուրը բարձրանում, լաց լինում, լաց լինում, մինչև քունը տանում է: Երազում տեսնում է Աստծուն: Աստուած ասում է.

«Ես քեզ այնքան զանձ ու հարստութիւն տուի, որ դու էլ ուրիշին տաս: Բայց դու այն խեղճ պառաւ կնոջը մի կտոր հաց էլ չտուիր. դեռ հայհոյեցիր, անպատուեցիր և ծեծելով դուրս արիր: Ես էլ քո հարստութիւնը խլեցի, այն խեղճ կնոջը տուի»:

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher due to the quality of the scan and the age of the document.

Handwritten text, possibly a signature or a date, located in the lower left corner of the page. It appears to be written in ink and is somewhat faded.

Հնդինական միւս աշխատութիւնները.

- 1) Հայոց բանահիւսութեան տեսութիւնը — 60
2. Վեհափառ Հայրիկը — 10

Տպագրութեան համար պատրաստ են.

- 1) Հայոց լեզու՝ երկօրդ տարի
- 2) Հայոց լեզու երրօրդ տարի.
- 3) Հատընտիր Դ-րդ և Ե-րդ տարի.

*Գիտ քահ. Աղանեանցի ժող է ամբողջ պահեստը
հետեւեալ գրքերի.*

1. Խուլ Խաչիկ, պատմական վէպիկ Քամա-
լեանց Ս. 1894 — 25
2. Ֆերիզադէի երգը. Փոքր Ասիայի կեանքից,
Թարգմ. Յ. Լալայեանց 1894 . . . — 25
3. Ղարիբ Մշեցի, պատկեր տաճկահայերի
ներկայ կեանքից 1894 — 10
4. Հուլիսէյ. Տարերք բնական գիտութեանց.
Թարգմ. Իս. Յարութիւնեանց 1894 — 40

ԳԻՆՆ Է 30 ԿՈՊԵԿ.

2013

3936

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0061162

